

9 BRA SAKER

att kunna i Ma 3c-kursen

OM GRÄNSVÄRDEN OCH KONTINUITET

12 september 2025

Lite¹ om gränsvärden

§1 Om $f(x)$ närmar sig ett tal A då x närmar sig ett tal a "från höger" säger vi att f har *högergränsvärdet* A då x går mot a . Detta kan skrivas $\lim_{x \rightarrow a^+} f(x) = A$ eller $f(x) \rightarrow A$ då $x \rightarrow a^+$.

Till exempel har vi att $\lim_{x \rightarrow 3^+} (x + 4) = 7$, vilket vi kan sluta oss till från en tabell som denna:

x	$(x + 4)$
3,01	7,01
3,001	7,001
3,0001	7,0001
3,00001	7,00001

§2 Om $f(x)$ närmar sig ett tal A då x närmar sig ett tal a "från vänster" säger vi att f har *vänstergränsvärdet* A då x går mot a . Detta kan skrivas $\lim_{x \rightarrow a^-} f(x) = A$ eller $f(x) \rightarrow A$ då $x \rightarrow a^-$.

Till exempel har vi att $\lim_{x \rightarrow 3^-} (x + 4) = 7$, vilket vi kan sluta oss till från en tabell som denna:

x	$(x + 4)$
2,99	6,99
2,999	6,999
2,9999	6,9999
2,99999	6,99999

§3 Om en funktion f :s högergränsvärde och vänstergränsvärde i en punkt $x = a$ existerar, och är lika, säger vi att *gränsvärdet* $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ existerar.

Till exempel har vi att $\lim_{x \rightarrow 3} (x + 4) = 7$, efter det vi har sett ovan i §1 och §2.

---

¹Det finns mycket mer att säga om gränsvärden, om riktiga definitionen och hur man gör ordentliga gränsvärdesberäkningar, men vi kan inte gå för djupt i Ma 3c-kursen.

Den här typen av gränsvärden (där funktionsvärdet närmar sig ett tal A då variabeln x närmar sig en punkt $x = a$) kan vi kalla gränsvärden av typ A.

§4 Om $f(x)$ närmar sig ett tal L då x blir större och större säger vi att f har gränsvärdet L då x går mot ∞ ("oändligheten"). Detta kan skrivas $\lim_{x \rightarrow \infty} f(x) = L$ eller $f(x) \rightarrow L$ då $x \rightarrow \infty$.

Till exempel har vi att $\lim_{x \rightarrow \infty} (1/x) = 0$.

§5 Motsvarande gäller om x går mot negativa oändligheten ($-\infty$). Då skriver vi $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = L$ eller $f(x) \rightarrow L$ då $x \rightarrow -\infty$.

Den här typen av gränsvärden (där funktionsvärdet närmar sig ett tal L då variabeln x växer mot allt större positiva eller negativa tal) kan vi kalla gränsvärden av typ B.

Både typ A- och typ B-gränsvärden kallas ibland *egentliga* gränsvärden. Det finns även *oegentliga* gränsvärden, men sådana återkommer vi till i Ma 4-kursen, i samband med asymptoter.

Kontinuitet

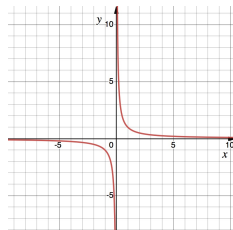
§6 Vi säger att en funktion f är *kontinuerlig i en punkt* $x = c$ om c tillhör funktionens definitionsmängd och om gränsvärdet $\lim_{x \rightarrow c} f(x)$ existerar och är lika med $f(c)$.

§7 Vi säger att en funktion f är *kontinuerlig i ett intervall* om den är kontinuerlig i varje punkt i intervallet.

§8 Vi säger att en funktion f är *kontinuerlig* om den är kontinuerlig i varje punkt i sin definitionsmängd.

§9 Om det går att rita en funktionsgraf "utan att lyfta pennan" är funktionen i allmänhet kontinuerlig.

Notera dock att exempelvis $f(x) = 1/x$ faktiskt är kontinuerlig ($x = 0$ ingår inte i definitionsmängden).

Källor och vidareläsning: Mycket av detta kommer från *Avancera I* av Henrik Petersson (Studentlitteratur, 2019).